

Művészet

MAURER DÓRA –
GÁYOR TIBOR:

Párhuzamos életművek

A Győri Városi Művészeti Múzeumban 2001-ben került sor az *Európai művészpárok – Párhuzamos életművek* című kiállítássorozat nyitó eseményére, a Maurer Dóra és Gáyor Tibor életművét átfogó igénnyel bemutató közös tárlatra. E kiállítást kiegészítve és dokumentálva magyar–német, illetve magyar–angol nyelvű, bőséges képanyagot tartalmazó katalógus jelent meg, melyet a katalógus egyik tárgyalt szereplője, Maurer Dóra szerkesztett.

A kötetben igen változatos műfajú írások kaptak helyet, mintegy reprezentálva az együttállásban bemutatott két életmű egyik legmegkapóbb vonását: a nyitottságot és a párbeszédkészséget. A kiállítás rendezése, s ezzel a katalógus felépítése komolyan vette a felkínált keretet: valóban a két életmű párhuzamaira irányítja a figyelmet. Különös módon az életművek kölcsönös egymásra hatásának történetét újragondolva egyszerre helyeződött hangsúly a két életmű eltéréseire, s a közöttük létrejövő, a különbségek és hasonlóságok aktív feldolgozásán alapuló példaértékű dialogikus-ságra.

A könyv egy beszélgetéssel indul, melyet Hajdu István készített a két művésszel 1993-ban. Ez felfogható a művészpárok életművébe, esztétikai elképzeléseibe és gondolkodásmódjába való bevezetésként is, amely amellett, hogy szinte kivétel nélkül érinti a beszélgetést követő tanulmányok által felvetett gondolköröket, betekintést nyújt abba a „diszkurzív univerzumba” (Wessely Anna), amelynek legfőbb jellemzője a másik művészetének valódi értése és tisztelete, illetve az egymással folytatott elmélyült párbeszéd. A hármas beszélgetésből azonban már kirajzolódik a két életművet elválasztó eltérés is, amellyel Wessely Anna és Kaszás Gábor írása foglalkozik. Az előbbi a Győri Városi Múzeum több évre tervezett projektjének megalapozásaként olvasható: hogyan *ne* értsük az N. Mészáros Júlia, a múzeum igazgatója által az előszóban vázolt programot. Eszerint a múzeum keretelképzelésében nem egyfajta életrajzi megközelítést kell látnunk, hanem a művészpárok által párhuzamosan, közös értelmezési keretben megfogalmazott művészi önéletrajzot, amely egyszerre tárja fel az átfedési és kapcsolódási pontokat, illetve világít rá az eltérésekre. Ezen párhuzamokat és eltéréseket mutatja be rendkívül részletes tanulmányában Kaszás Gábor. A két

művész kezdeti pályaszakaszának kiindulási pontjaitól (Maurer Dóra korai, újjító rézkarcaitól, Gáyor Tibor absztrakt-expresszív tasiszta kompozícióitól) kezdve a mindkettőjük munkásságát más-más előjellel fémjelző struktúraelvű, analitikus szemléletmódon alapuló konstruktív-konkrét művek kidolgozásán át a nyelvként használható vizuális rendszer megalkotásáig, és a rendszerből kivetítő utak feltérképezéséig.

Maurer Dóra visszaemlékezése az általuk létrehozott SUMUS-csoport működéséről a személyes életrajz mellett a hatvanas, hetvenes és nyolcvanas évek művészeti eseményeit dokumentáló korrajzzá szélesedik, amelyből igen plasztikusan bontakozik ki a nyugati művészeti élet és a vasfüggöny mögötti alkotók közti kapcsolatok létrejöttének története.

Gáyor Tibor szövege a Fészek Galériában 1988-ban rendezett, a SUMUS-csoport működését dokumentáló kiállítássorozat katalógusába íródott, az alkalmi beszédhelyzet kívánalmait azonban jóval meghaladva a konstruktív-geometrikus-konkrét művészet akkori/jelenlegi helyzetét megfogalmazó manifesztumszerű önmeghatározássá terbélyesedik.

A szövegekben és a szövegek között elhelyezett, nagyjából a korszakok szerint rendezett gazdag fotóanyag, amely részben dokumentum, részben műtárgyfotó, azoknak is lehetővé teszi a Maurer Dóra és

Gáyor Tibor életművében való elmélyülést, akik magát a kiállítást nem látták – annál is inkább, hiszen a tanulmányok olvasását a kötet nem segíti a képek oldalszámának megadásával, így az olvasónak a hivatkozott kép keresése során alkalma nyílik alaposan bejárni és megszemlélni a két alkotó műveinek világát.

JUHÁSZ EMESE

(Szerkesztette Maurer Dóra, bilingvis kiadás, Városi Művészeti Múzeum, Győr; 260 oldal)

JUHÁSZ R. JÓZSEF:

Elhajlások. 1986–2002

Gyakran hangoztatott vélekedés, hogy az irodalmi és művészeti folyamatokról nehéz átfogó érvényű kijelentéseket tenni, hiszen ezek nyilvánossága csak többféle középpont köré szerveződő rendszerek széttagolt együtteseként értelmezhető. Juhasz R. József tevékenysége olyan irodalmi és művészeti nyelveket kapcsolt össze, amelyek – legalábbis a kilencvenes évek hazai irodalmi és művészeti közgondolkodása felől tekintve – egyaránt peremszerűnek mondhatók. Költészete a nyolcvanas évek közepén a neoavantgárd ihletésű vizuális költészet alakzataihoz kapcsolódott, s az évtized végére két, egymást sok esetben átfedő